

باسمه تعالی

مبانی اقتصاد

سید علی مدنی زاده

زمستان ۱۳۹۷

دانشگاه صنعتی شریف
دانشکده مدیریت و اقتصاد
گروه اقتصاد

معرفی علم اقتصاد و ضرورت های توسعه آن در ایران

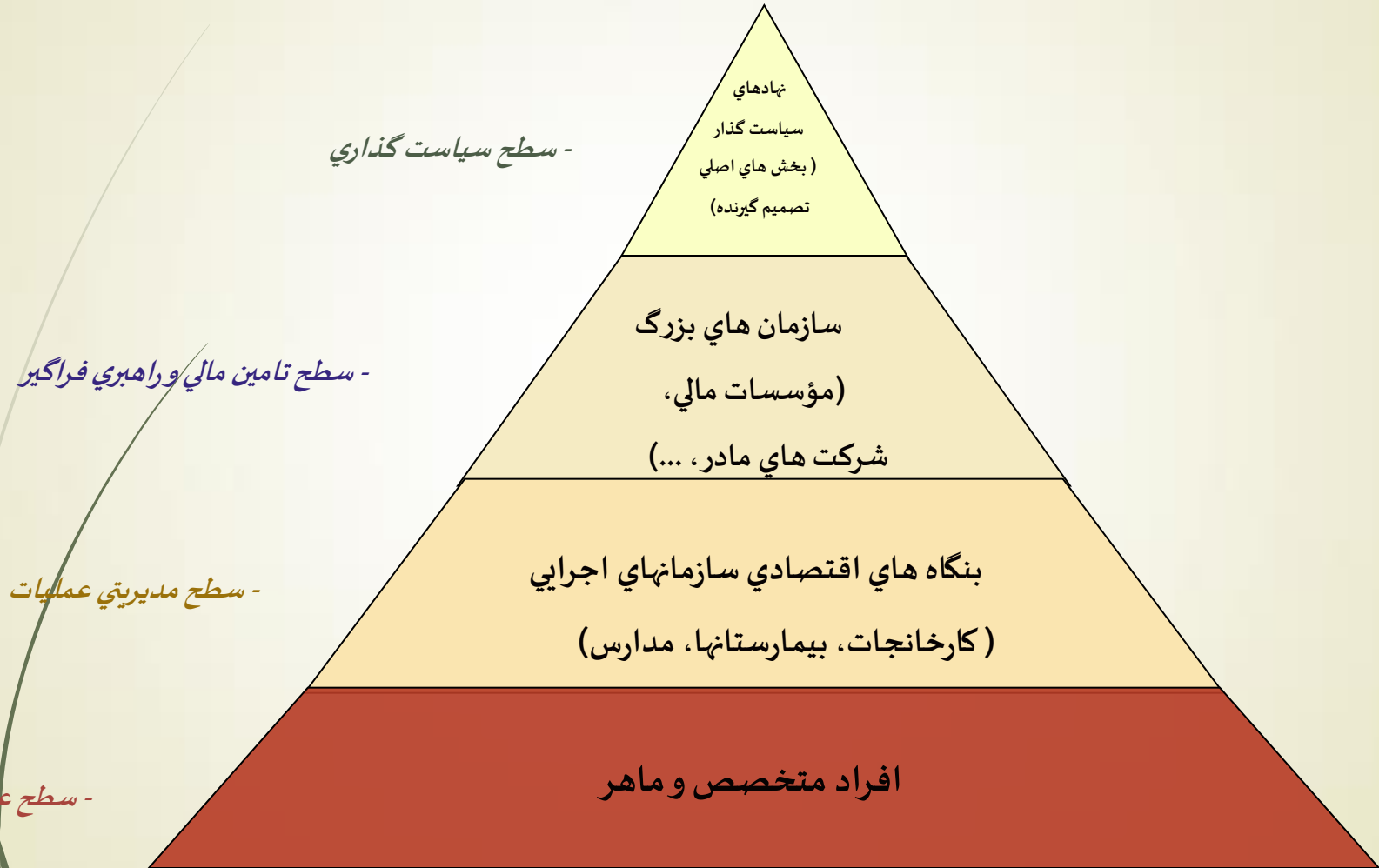
2

جایگاه سلسله مراتبی علوم

- فلسفه، ادیان
- حقوق، جامعه شناسی
- آموزش
- سیاست و سیاست گذاری
- اقتصاد
- مدیریت
- مالی
- مهندسی

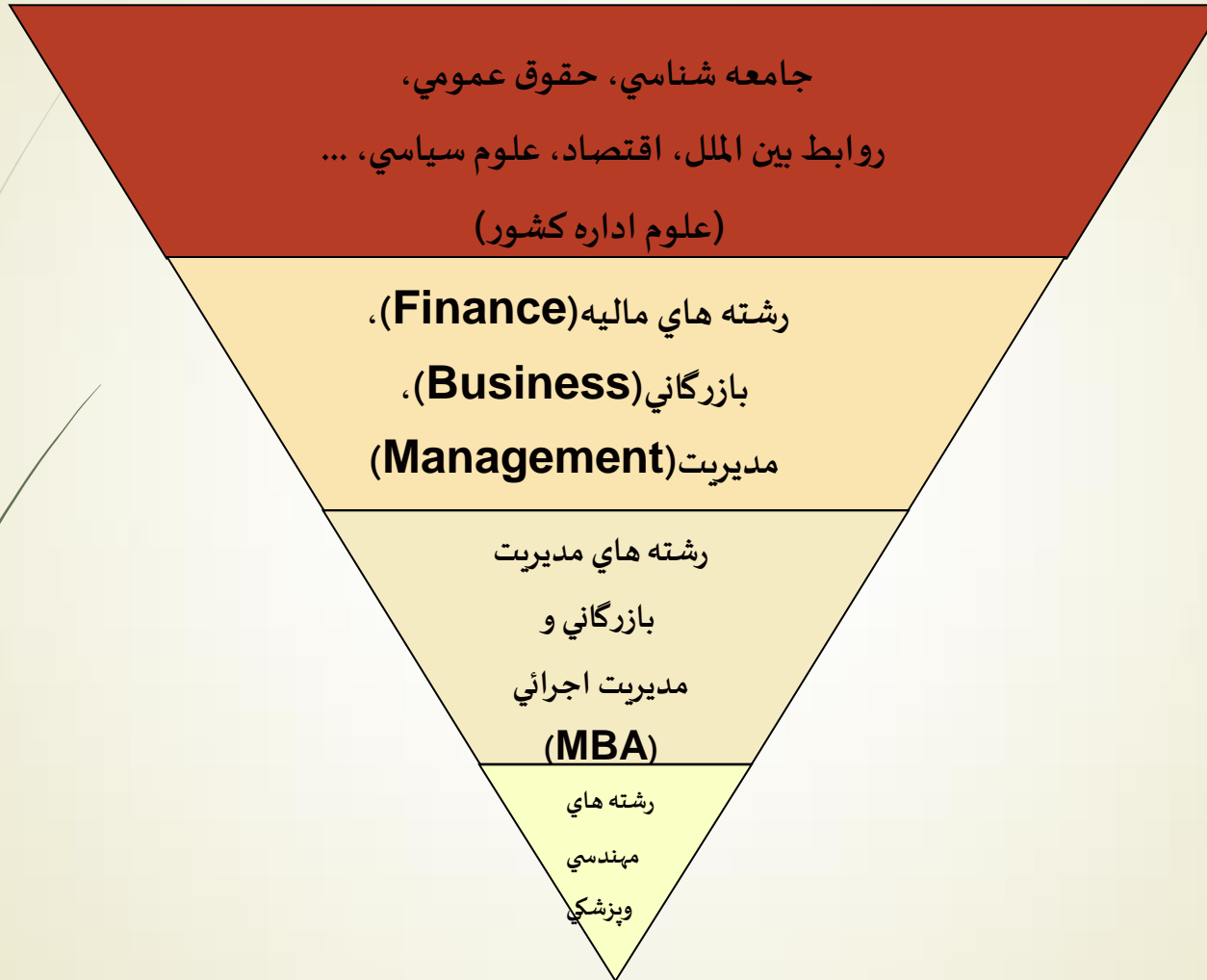
جایگاه سلسله مراتبی علم اقتصاد

4

سلسله مراتب نهادهاي مؤثر در گردش امور جوامع گوناگون

علوم متناظر با هر یک از سطوح

معرفی علم اقتصاد

معرفی علم اقتصاد

تخصیص منابع محدود به نیازهای نامحدود

انتخاب ماشین، مصرف، سرمایه گذاری، آموزش، بهداشت، امور دفاعی و امنیتی، همسر، جرم، اعتیاد

علم تحلیل سیستمهای اقتصادی، اجتماعی

Labor Force participation of children and wives

Allocation of time to nonmarket activities

Family formation

Political competition between parties

Crime

علم انگیزه ها (incentives) و علم یافتن مکانیزم ها (mechanisms)

- ▶ Economists are concerned by the consequences of shocks on groups of individuals, but not on particular individuals (i.e. we don't really care what the effect of global warming is on McDonald's or Akbar jooje; we don't care about how gas prices affect S.A. Madanizadeh or ...)
 - ▶ Still, we are interested in the heterogeneous responses to shocks (i.e. the distribution of responses/behavior is important)
 - ▶ The emphasis of the economist differs from that of the experimental psychologist, who is concerned more primarily on individual behavior (the economist studies aggregates/markets and many individuals are "knocked out" of the market)

اقتصاد بومی

اقتصاد ایرانی؟ ژاپنی؟ چینی؟ آمریکایی؟ ▶

Dean's research about African labor force ▶

اقتصاد اسلامی ▶

روش‌شناسی اقتصاد

➤ Positive Economics (اثباتی)

➤ دنبال کشف حقیقت است.

➤ اقتصاد چگونه است؟ (مانند فیزیک: مثال سیب و پر و اصطکاک)

➤ دین نیست، اعتقاد نیست، سلیقه البته مهم است. علم تجربی است. علم خالص هم نیست.

➤ با تحقیقات رو به جلو است. همگرایی وجود دارد.

➤ به داده‌ها و حقایق خارجی نگاه می‌کند و نتیجه می‌گیرد.

➤ زندگی مورچه‌ها.

➤ Normative Economics (هنجاری)

➤ برخی به این ایراد می‌گیرند.

نحوه فکر کردن در اقتصاد

- ▶ Observation => Stylized facts
- ▶ Modeling
 - ▶ Simplifying the very complicated and complex world
- ▶ Test
 - ▶ Statistically testing the predictions and implications of the model
- ▶ Experiment
 - ▶ Policy experiment and numerical analysis of the model

نحوه فکر کردن در اقتصاد

- ▶ Rationality
- ▶ Why do we put so much emphasis on individual maximization, then?
 - ▶ We get insights on aggregate by looking at this
 - ▶ Also, we try to build up our analysis on the individual up to the aggregate/market
 - ▶ The workhorse of economics is maximizing behavior for the individual. This framework generates testable assertions/hypotheses.
 - ▶ The framework of individuals maximizing leads to the idea that incentives matter. People aren't just creatures of habit.
 - ▶ Sometimes the consequences/responses are indirect effects (unintended consequences). The skilled economist will be able to pick up indirect effects where the layman will not.

نحوه فکر کردن در اقتصاد

- ▶ Where is the boundary of economics?
 - ▶ One answer: Children, the mentality retarded do not maximize.
 - ▶ A second: Biological, physical processes
 - ▶ The point is that it isn't obvious where the boundaries are (the boundaries are continuously being stretched)
- ▶ Examples:
 - ▶ Crime : $G = (1 - p)B - pF$
 - ▶ where p is the probability of being caught, B is the benefit of crime and F is the punishment. V is the value of the outside alternative. Potential criminals commit crime if $G > V$. We can have heterogeneity in p , B . This creates a downward sloping demand curve for committing crime. If the probability of being apprehended increases from p to p' then the demand curve will shift downward and there will be fewer criminals.
 - ▶ Marriage
 - ▶ Religion

▶ جوان

▶ ریاضی و اقتصاد (دعواهای دهه ۶۰) (There too many words)

▶ دعواهای فلسفی قرن ۲۰: مارکسیستها و بازاریها و ...

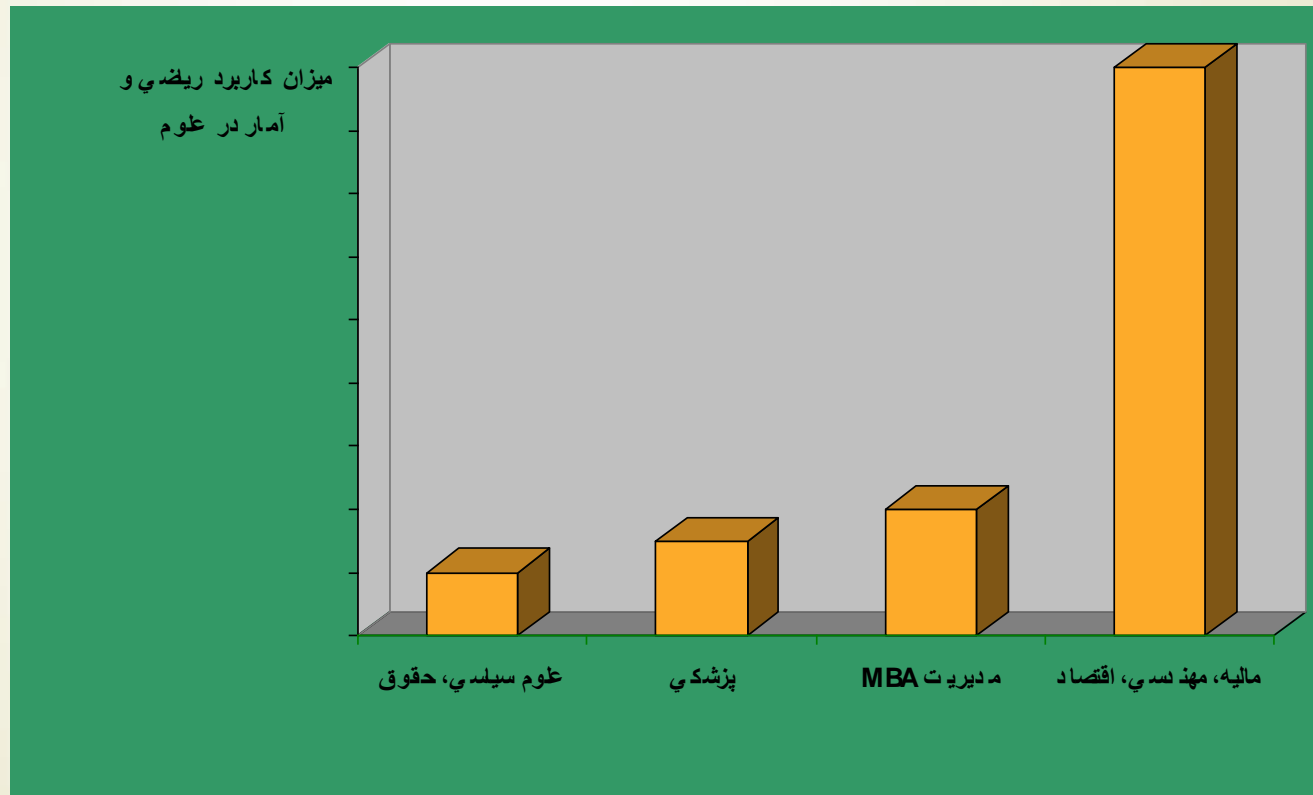
▶ نقش دولت (کینز و ...)

▶ نقش بازارهای مالی

▶ کارهای عددی را برخی قبول ندارند.

▶ راه بسیار است.

ساده انگاری علم اقتصاد

- ▶ اقتصاد پیچیده است. هر کسی نمی تواند بفهمد.
- ▶ آیا همیشه خلق پول تورم زاست؟
- ▶ بحران ۲۰۰۸ و خلق پول.
- ▶ چرا روی ذخایر بهره می دهند؟
- ▶ Dual mandate?
- ▶ خودکفایی یا وابستگی؟
- ▶ آیا باید واردات آزاد شود؟
- ▶ ارتباط نفت با تورم؟

اندر محک تجربه

- علوم مدرن به ویژه در طول پنجاه سال گذشته از موفقیت های چشمگیری برخوردار بوده اند و تحولات شگرف در عرصه های تکنولوژی و نیز پیشرفت های فراوان در علوم پزشکی انکارناپذیرند. اما باید اذعان داشت که بخش بزرگی از موفقیت های ذکر شده مدیون پیشرفت های باورنکردنی در عرصه اقتصاد بوده است. واقعیت آنست که علم اقتصاد امروز یکی از موفق ترین علوم محسوب می شود.
- امروز نرخ تورم به جز معدودی از کشورهای جهان، تک رقی است (در کشورهای پیشرفته، چین و آسیای جنوب شرقی کمتر از سه درصد)
- طی دودهه نرخ تورم در کشورهای آمریکای لاتین از ارقام چهاررقمی به کمتر از ده درصد رسیده است.
- رکورد فاصله زمانی برای دو برابر شدن درآمد سرانه از حدود 60 سال در نیمه اول قرن گذشته (انگلستان) به کمتر از ده سال در زمان حاضر (چین) رسیده است
- طول دوره زمانی رکود اقتصادی در کشورهای پیشرفته به حداقل رسیده که این امر دارای آثار رفاهی گسترده در سطح جهان بوده است.

- متوسط رشد اقتصادی در ایران بسیار کمتر از ظرفیت های موجود در کشور است. (درآمد سرانه کشور در طول سالهای پس از جنگ بطور متوسط 3 درصد در سال رشد کرده است)
- کشور ما جز معدود کشورهای دارای نرخ تورم دورقیمی در جهان است. ☹️
- مشکلات مزمن عمیق اقتصادی مانند کسری بودجه، بخش بزرگ غیر رسمی، وابستگی فزاینده به درآمدهای حاصل از صادرات نفت خام، بیکاری تحصیلکردگان، سطح پایین تحصیلات و مهارت شاغلین، ضعف رقابت پذیری محصولات تولید شده در داخل، حجم بسیار بالای ضایعات در کشور، آلودگی نگران کننده محیط زیست و ... نیازمند تجهیز و تقویت دانش در حوزه اقتصاد است.

برخی سوالات علم اقتصاد

- چگونه می توان جامعه ای با سطح درآمد بالا و رشد مستمر داشت؟
- چگونه می توان جامعه ای با توزیع متناسب تر مواهب و درآمدها داشت؟
- چگونه می توان بیکاری را تقلیل داد؟
- چگونه می توان تورم را مهار کرد؟
- چرا برخی از کالاها کمتر و بخشی بیشتر تولید می شوند؟
- چرا برخی از جوامع به رشدهای بالایی تکنولوژی دست می یابند و برخی دیگر عقب افتاده اند؟

پرسشهای مبنایی علم اقتصاد

- افراد چه طور انتخاب های خود را شکل می دهند؟
- افراد بر اساس انتخاب های انجام شده چه طور تعامل می کنند؟
- چه عواملی تعیین کننده ی وضعیت کلان اقتصاد یک کشور است؟

زیر شاخه های اقتصاد

- **اقتصاد خرد** به رفتارشناسی کوچکترین واحدهای اقتصادی یعنی خانوارها و بنگاهها می پردازد. در این چارچوب بنگاهها تولیدکننده کالاها و خدماتند و خانوارها مصرف کنندگان کالاها و خدمات. بنگاهها برای تولید به نیروی کار نیاز دارند و خانوارها برای مصرف به درآمد. لذا خانوارها عرضه کنندگان نیروی کارند و بنگاهها متقاضیان آن.
- **اقتصاد کلان** با مبنا قراردادن رفتارهای خرد، از منظر دولت به کل اقتصاد می نگرد و سه حوزه تورم، بیکاری و رشد اقتصادی را با هدف به حداقل رسانیدن دو متغیر اول و به حداکثر رسانیدن متغیر سوم مورد بررسی قرار می دهد.
- **اقتصاد بین الملل** به ارتباطات بیرونی اقتصاد یک کشور با دیگر کشورها می پردازد و در آن انگیزه های تجارت کالا و خدمات بین کشورها، ورود و خروج سرمایه، سرمایه گذاری مستقیم خارجی، کارکرد نهادهای فراملی مانند **WTO**، **WB**، **IMF**، ... و پدیده های فراملی مانند جهانی شدن و یا مهاجرت نیروی کار مورد بررسی قرار می گیرد.

زیر شاخه های اقتصاد

■ **اقتصاد سنجی** شاخه ای مهم از علم اقتصاد است که با اتکاء بر یافته های پیشرفته آمار و احتمال و ریاضیات، این امکان را فراهم می سازد تا بتوان واقعیات بیرونی را در انطباق با مباحث نظری مورد بررسی قرار داد. از آنجا که کمیّات اقتصادی در اینجا به طور مؤثر مورد استفاده قرار می گیرند، نتایج ملموس علم اقتصاد، در این حوزه بروز پیدا می کند.

■ **اقتصاد سیاسی** رفتار سیاسی آحاد اقتصادی و نیز انگیزه های اقتصادی نهاد های سیاسی را تجزیه و تحلیل می کند. در این شاخه از علم اقتصاد، خانوارها علاوه بر آنکه مصرف کنندگان کالا و عرضه کننده نیروی کار محسوب می شوند، رأی دهنده نیز هستند و بنگاهها علاوه بر آنکه تولیدکننده کالا و متقاضی خدمات نیروی کارند، به فعالیت در قالب گروه های ذینفع و نیز لابی کردن، تصمیم گیرندگان نیز می پردازند. در طرف دیگر، دولتمردان و سیاستمداران نیز دارای انگیزه های منفعت طلبانه اند و لذا بجز کانالهای متعارف سیاست گذاری که در اقتصاد کلان به آن اشاره می شود، از طریق رشوه و فساد مالی و نیز فراهم آوردن فرصت های رانت جویی نیز با شهروندان مرتبط می شوند.

مفاهیم مبنایی در علم اقتصاد

- بده بستان
- هزینه فرصت
- تصمیم گیری عقلایی و هزینه فایده نهایی
- انگیزه ها
- مبادله
- بازار و تخصیص منابع
- کارکرد دولت
- پول و تورم
- بهره وری و سطح زندگی
- تورم و بیکاری

اقتصاد: رشته علمی؟

- نقش اقتصاددانان
- توضیح علت پدیده های اقتصادی (اقتصاددان در نقش دانشمند)
- چگونگی بهبود وضعیت اقتصادی کشور (اقتصاددان در نقش سیاستگذاری)
- **اثرگذاری** اقتصاددانان در سیاستگذاری اقتصادی؟
- نادیده انگاشتن برخی از توصیه های اقتصاددانان
- معرفی سیاست اقتصادی مناسب: ساده ترین قسمت سیاستگذاری اقتصادی
- جنبه های اقتصاد سیاسی
- اقناع عمومی جامعه
- اثرگذاری زیاد اقتصاددانان از طریق نوشته ها و تحلیل ها در طول زمان

اختلاف نظر اقتصاددانان با یکدیگر

- ▶ میزان اختلاف نظر اقتصاددانان با یکدیگر
 - ▶ ارتباط تعرفه و رشد اقتصادی ۷٪
 - ▶ ارتباط حجم پول و تورم ۱۷٪
- ▶ علل اختلاف نظر اقتصاددانان در موضوعات مختلف
 - ▶ تفاوت در تحلیل های علمی
 - ▶ میزان ارتباط دو متغیر اقتصادی با یکدیگر
 - ▶ تفاوت در ارزش ها
 - ▶ مالیات و عدالت

References:

- ▶ Slides from Dr. Masood Nili Class notes: Principles of Economics. Copyrighted material.
- ▶ Becker's Economic Theory